

سخن ناشر

تحولات اجتماعی و مقتضیات نوپدید دانش‌ها و پدید آمدن دانش‌های نوین، نیازهایی را به وجود آورده که پاسخ‌گویی به آنها، ایجاد رشته‌های تحصیلی جدید و تربیت نیروهای متخصص را ضروری می‌نماید. از این رو کتاب‌های آموزشی نیز باید با توجه به این دگرگونی‌ها تألیف شود.

جهانی شدن و گسترش سلطه فرهنگی غرب در سایه رسانه‌های فرهنگی و ارتباطی، اقتضا دارد که تمام دانش‌پژوهان و علاقه‌مندان به این مباحث، با اندیشه‌های بلند و ارزش‌های متعالی آشنا شوند، و این مهم با ایجاد رشته‌های تخصصی و تولید متون جدید و غنی، گسترش دامنه آموزش و تربیت سازمان‌یافته دانشجویان به سرانجام خواهد رسید.

بالندگی مراکز آموزشی، در گرو نظام آموزشی منسجم، قانونمند و پویاست. هم‌چنین بازنگری متنها و شیوه‌های آموزشی و به‌روز کردن آنها موجب حفظ نشاط علمی مراکز آموزشی است.

حوزه‌های علوم دینی به برکت انقلاب شکوهمند اسلامی، سالیانی است که در اندیشه اصلاح ساختار آموزشی و بازنگری متون درسی‌اند.

«جامعة المصطفى ﷺ العالمية» به عنوان بخشی از این مجموعه که رسالت بزرگ تعلیم و تربیت طلاب غیر ایرانی را بر عهده دارد، تألیف متون درسی مناسب آموزشی را سرلوحه تلاش‌های خود قرار داده و تدوین و نشر متون درسی در موضوعات گوناگون علوم دینی، حاصل این تلاش است.

«مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفى ﷺ» ضمن تقدیر و تشکر از فرزانه‌گانی که در تولید این اثر، همکاری و همفکری کرده‌اند، آن را به عموم اهل فرهنگ و اندیشه تقدیم می‌کند.

مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفى ﷺ

فهرست

مقدمه پژوهشگاه.....	۱۳
مقدمه.....	۱۵
۱. کلیات.....	۲۱
درآمد.....	۲۱
مفهوم‌شناسی ترجمه.....	۲۲
۱. ریشه‌یابی واژه ترجمه.....	۲۲
۲. کاربردهای واژه ترجمه.....	۲۳
۳. معنای اصطلاحی ترجمه.....	۲۶
ارکان ترجمه.....	۲۹
ابعاد ترجمه.....	۳۰
نظریه ترجمه.....	۳۱
کتاب‌شناسی ترجمه.....	۳۲
معرفی یک اثر ارزشمند.....	۳۳
۲. پیشینه ترجمه‌های قرآن.....	۳۵
درآمد.....	۳۵
سیر تاریخی ترجمه قرآن به زبان فارسی.....	۳۶
۱. قرن نخست هجری.....	۳۶
۲. قرن دوّم هجری.....	۳۹
۳. قرن سوّم هجری.....	۳۹

۴۰ قرن چهارم هجری
۴۶ قرن پنجم هجری
۵۳ قرن ششم هجری
۵۷ قرن هفتم هجری
۵۸ قرن هشتم هجری
۵۸ قرن نهم هجری
۶۰ قرن دهم هجری
۶۲ قرن یازدهم هجری
۶۳ قرن دوازدهم هجری
۶۵ قرن سیزدهم هجری
۶۶ قرن چهاردهم هجری
۷۷ ۳. مبانی و اصول ترجمه قرآن
۷۷ درآمد
۷۸ مفهوم‌شناسی مبانی ترجمه
۷۹ تاریخچه و کتاب‌شناسی
۸۱ مبانی وجودی ترجمه قرآن (امکان ترجمه)
۸۱ ۱. دیدگاه عدم امکان ترجمه قرآن و دلایل آن
۸۵ ۲. دیدگاه امکان ترجمه قرآن و دلایل آن
۸۹ مبانی فقهی ترجمه قرآن
۹۰ ۱. جواز شرعی ترجمه قرآن
۹۲ الف) دلایل موافقان جواز شرعی ترجمه
۱۰۰ ب) دلایل مخالفان جواز شرعی ترجمه قرآن
۱۰۸ ۲. مبانی فقهی مذاهب اسلامی و تأثیر آنها در ترجمه آیات الاحکام
۱۱۲ احکام فقهی ترجمه قرآن
۱۱۴ مبانی قرائی ترجمه قرآن
۱۱۷ مبانی ادبی ترجمه قرآن
۱۱۷ ۱. مبانی ادبی در زبان مبدأ (ادبیات عرب)
۱۳۰ ۲. مبانی ادبی ترجمه قرآن در زبان مقصد
۱۳۹ مبانی تفسیری ترجمه قرآن
۱۴۰ ۱. ترجمه، همچون تفسیر با کمک منابع معتبر انجام شود

۲. ممنوعیت تفسیر و ترجمه به رأی ۱۴۲
۳. توجه به پیش فرض های تفسیر قرآن ۱۴۲
۴. توجه به اهداف قرآن و سوره ها در ترجمه (هم بستگی آیات) ۱۴۳
۵. توجه به بطون قرآن ۱۴۶
۶. توجه به مبنای جواز یا عدم جواز استعمال لفظ در بیشتر از یک معنا و تأثیر آن در تعدد تفاسیر و ترجمه های یک آیه ۱۴۶
- مبانی کلامی ترجمه قرآن ۱۴۶
۱. صفات خبری و تجسیم و تشبیه ۱۴۸
۲. جبر و اختیار ۱۵۲
۳. عصمت پیامبران الهی ۱۵۳
۴. امامت و عدل ۱۵۴
- مبانی زبان شناختی ترجمه قرآن ۱۵۷
۱. واقع نمایی زبان قرآن ۱۵۸
۲. عناصر فنی زبان قرآن ۱۵۹
۳. اصطلاحات خاص در زبان قرآن ۱۶۰
۴. توجه به کلمات کلیدی، کانونی و محوری ۱۶۱
۵. عناصر عرفی و عقلایی زبان قرآن ۱۶۶
۶. تطور زبان مبدأ (و مقصد) ۱۶۷
۷. انتخاب زبان مقصد ۱۶۹
۸. چند ساحتی بودن زبان قرآن ۱۶۹
- مبانی روش شناختی ترجمه قرآن ۱۷۰
۴. ضوابط و قواعد ترجمه قرآن ۱۷۵
- مفهوم شناسی ضوابط و قواعد ترجمه قرآن ۱۷۵
- ضوابط مؤثر در اصل اعتبار ترجمه ۱۷۵
- ضوابط و قواعد مؤثر در استواری و کمال ترجمه ۱۷۶
۱. سادگی و روانی ترجمه ۱۷۷
۲. امانت در ترجمه ۱۷۸
۳. جداسازی متن ترجمه از توضیحات اضافی ۱۷۹
۴. رعایت علایم نگارشی و سجاوندی (ویرایش) ۱۸۰

- ۱۸۲..... ۵. اختصار در ترجمه
- ۱۸۲..... ۶. نظم و همگونی در ترجمه
- ۱۸۴..... ۷. ترجمه، بر اساس نثر معیار و ادبیات پیشرفته
- ۱۸۶..... ۸. توجه دقیق به دلالت‌های آیه
- ۱۸۷..... ۹. انتخاب نزدیک‌ترین معادل در زبان مقصد
- ۱۸۸..... ۱۰. انتقال بار عاطفی جملات و سبک بیان برای تأثیرگذاری
- ۱۹۱..... ۱۱. توجه به پیوستگی و ارتباط بخش‌های مختلف متن
- ۱۹۳..... ۱۲. ترجمه نکردن آیات متشابه و حروف مقطعه
- ۱۹۴..... ۱۳. چاپ متن عربی قرآن، در کنار متن ترجمه
- ۱۹۵..... ۱۴. توضیحات لازم در پاورقی ترجمه
- ۱۹۹..... ۵. شرایط مترجم و تأثیر آنها در ترجمه قرآن
- ۱۹۹..... درآمد
- ۲۰۰..... شرایط عام مترجم
- ۲۰۰..... ۱. شرایط لازم برای هر مترجم
- ۲۰۲..... ۲. شرایط کمال مترجم
- ۲۰۸..... شرایط خاص مترجم قرآن
- ۲۰۸..... ۱. دارا بودن شرایط مفسر قرآن
- ۲۱۳..... ۲. پرهیز از ترجمه به رأی
- ۲۱۴..... ۳. طهارت روحی و رعایت آداب و اخلاق و احکام
- ۲۱۵..... ۴. کار گروهی در ترجمه قرآن
- ۲۱۷..... ۵. ارائه ترجمه همراه با تفسیر و متن قرآن
- ۲۱۸..... تأثیر دانش‌های مترجم در ترجمه قرآن
- ۲۱۸..... درآمد
- ۲۱۹..... تأثیر دانش فقه در ترجمه قرآن
- ۲۲۳..... تأثیر علوم تجربی در ترجمه قرآن
- ۲۲۴..... «منی» از نظر علم پزشکی
- ۲۲۹..... ۱. ماء دافق
- ۲۳۰..... ۲. صلب
- ۲۳۳..... ۳. ترائب
- ۲۴۰..... تأثیر دانش ادبیات عرب در ترجمه قرآن

۲۴۰	درآمد
۲۴۴	تأثیر دانش تفسیر در ترجمه قرآن
۲۴۸	تأثیر واژه‌شناسی در ترجمه قرآن
۲۵۵	۶. روش‌ها و سبک‌های ترجمه قرآن
۲۵۵	درآمد
۲۵۵	مفهوم‌شناسی
۲۵۶	پیشینه و کتاب‌شناسی
۲۶۲	تقسیمات روش‌ها و سبک‌های ترجمه
۲۶۲	۱. روش‌های ترجمه قرآن
۲۶۲	۲. سبک‌های ترجمه قرآن
۲۶۴	روش‌های ترجمه
۲۶۴	۱. کلمه به کلمه: (ترجمه تحت‌اللفظی، حرفی، همگون)
۲۶۹	۲. ترجمه آزاد (تفسیری، خلاصة التفاسیر)
۲۷۲	۳. ترجمه جمله به جمله (هسته به هسته، معنوی، امین، محتوا به محتوا)
۲۷۴	سبک‌های ترجمه
۲۷۵	۱. تقسیم ترجمه‌ها بر اساس هدف مترجم
۲۷۶	۲. تقسیم ترجمه‌ها بر اساس مخاطبین
۲۷۹	۳. تقسیم ترجمه‌ها بر اساس زبان ترجمه
۲۸۱	۴. تقسیم ترجمه‌ها بر اساس داشتن یا نداشتن اضافات
۲۸۳	۵. تقسیم ترجمه‌ها بر اساس گرایش‌ها
۲۸۶	۶. تقسیم ترجمه‌ها بر اساس اعتبار مترجم و ترجمه
۲۸۷	۷. تقسیم ترجمه‌ها بر اساس عناصر هنری
۲۹۳	۷. آسیب‌شناسی ترجمه‌های قرآن
۲۹۳	درآمد
۲۹۴	روش‌شناسی نقد ترجمه‌های قرآن
۲۹۴	۱. نقد و بررسی خاص
۲۹۴	۲. نقد و بررسی عام
۲۹۵	تاریخچه نقد ترجمه‌های قرآن
۲۹۶	کتاب‌شناسی نقد ترجمه‌های قرآن

۲۹۷	مقاله‌شناسی نقد ترجمه‌های قرآن.....
۲۹۷	۱. نقد ترجمه‌های فارسی
۳۱۹	۲. مقالات بررسی ترجمه‌های قرآن به زبان‌های غیرفارسی
۳۲۱	تقسیم‌بندی آسیب‌های ترجمه‌های قرآن.....
۳۲۱	۱. آسیب‌های علمی ترجمه.....
۳۲۲	۲. آسیب‌های فنی ترجمه.....
۳۲۸	۳. آسیب‌های روش‌شناختی و سبک‌شناختی ترجمه.....
۳۲۸	۴. آسیب‌های مبنایی ترجمه.....
۳۲۹	۵. آسیب‌های اخلاقی در ترجمه.....
۳۳۱	۶. آسیب‌های ترجمه‌های مستشرقان.....
۳۳۷	۸. فرآیند تفسیر و ترجمه آیات قرآن.....
۳۳۷	مقدمه
۳۳۸	هدف‌شناسی
۳۳۸	فضاشناسی
۳۳۹	لفظ‌شناسی و معناشناسی
۳۴۰	ظاهرشناسی با قرینه‌شناسی
۳۴۱	تأویل‌شناسی
۳۴۱	بطن‌شناسی و پیام‌گیری
۳۴۲	پیشینه‌شناسی آیه در تفاسیر (بررسی دیدگاه‌های مفسران).....
۳۴۲	تفکر خلاق و جمع‌بندی (استنباط و اجتهاد).....
۳۴۳	مراحل تفسیر یک آیه (از نگاهی دیگر).....
۳۴۵	۹. پژوهش‌های کارگاهی.....
۳۵۹	۱۰. «ضمایم».....
۳۵۹	ضمیمه اول: «ترجمه‌های قرآن به زبان‌های غیرفارسی».....
۳۸۸	ترجمه قرآن به زبان‌های اروپایی.....
۴۰۹	ضمیمه دوم: «شیوه‌نامه ترجمه کتاب مقدس و نیایش‌ها».....
۴۳۷	کتابنامه.....

مقدمه پژوهشگاه

حقیقت‌مداری اصیل‌ترین و زیباترین راز هستی و حقیقت‌طلبی ماندگارترین و برترین گرایش آدمی است.

داستان پر رمز و راز حقیقت‌جویی بشر، سرشار از هنرنمایی مؤمنان، مجاهدان و عالمانی است که با تمسک و پای‌بندی به حقیقت بی‌منتها، در مصاف بین حق و باطل، سربلندی و شرافت ذاتی حق را نمایان ساخته‌اند و در این میان، چه درخشندگی چشم‌نوازی در اسلام عزیز است که علم را، به ذات خود، شرافت‌مند و فخیم دانسته و از باب تا محراب کائنات را سراسر علم و عالم و معلوم می‌نمایاند و در مکتب آن، جز اولو العلم و راسخان در مسیر طلب دانش، کسی را توان دست‌یابی به گنجینه‌های حکمت نیست.

علم برخاسته از وجدان پاک و عقل سلیم، در پرتو انوار آسمانی وحی، هم به فرد کمال انسانی، عظمت روحی و رشد معنوی می‌بخشد و فکر، اندیشه و خیال او را به پرواز درمی‌آورد و هم جامعه را سمت و سوی سعادت‌مندانه بخشیده و آن را به جامعه‌ای متمدن و پیشرو متحول می‌کند. بی‌توجهی و یا کوتاه فکری است اگر فرد و جامعه‌ای به دنبال عزت، استقلال، هویت، امنیت، سعادت و سربلندی مادی و معنوی باشند اما آن را در صراطی غیر از حقیقت‌طلبی، علم‌اندوزی و حکمت‌مداری الهی طلب نمایند.

انقلاب سراسر نور اسلامی ایران که داعیه جهانی سازی کلمة الله و برپایی تمدن جهانی اسلام را داشته و فروپاشی و افول تمدن‌های پوشالی غرب و شرق را به نظاره نشسته است، با اندیشه فقهاتی در اداره حکومت و نظریه مترقی «ولایت فقیه»، طرازی از مسئولیت‌ها و مأموریت‌های حوزه‌های علمیه و روحانیت را عرضه نمود که امید و نشاط را نه تنها در شیعیان و مسلمانان، بلکه

در دل تمامی آزادی خواهان و حق طلبان سراسر جهان زنده ساخت. در این راستا، رهبر فرزانه انقلاب (مدظله) با عزمی مصمم و با تمامی توان، همچون پیر و مراد خود خمینی کبیر رحمته الله، در صحنه حاضر شده و بر خطورت و فوریت حرکت فراگیر و بی وقفه همه توان مندی‌ها و اراده‌ها جهت تحقق جنبش نرم‌افزاری و نهضت تولید علم و تحول در علوم انسانی و نیز یافتن راه‌های میان‌بر و دانش‌فزا در این خصوص، تأکید ورزیده و پیشرفت این مهم را راهبری و رصد می‌کنند.

جامعه المصطفی رحمته الله العالمیه، نمادی درخشان از این رسالت جهانی و همت بین‌المللی انقلاب اسلامی است که بار مسئولیت تربیت مجتهدان، عالمان، محققان، متخصصان، مدرسان، مبلغان، مترجمان، مربیان و مدیران پارسا، متعهد و زمان شناس را بر دوش داشته و با تبیین، تولید و تعمیق اندیشه دینی و قرآنی و گسترش مبانی و معارف اسلامی، به نشر و ترویج اسلام ناب محمدی رحمته الله و معارف بلند و تابناک مکتب اهل بیت علیهم السلام جامه تحقیق می‌پوشاند.

پژوهشگاه بین‌المللی المصطفی رحمته الله نیز که مهمترین و گسترده‌ترین مجموعه پژوهشی المصطفی رحمته الله است، بومی‌سازی و بازتولید اندیشه دینی معاصر متناسب با نیازها و اقتضائات عرصه بین‌الملل، تبیین، تولید و تعمیق اندیشه دینی، گشودن افق‌های نوین فکری و معرفتی در دنیای معاصر، پاسخ‌گویی به مسائل و شبهات فکری و معرفتی مخاطبان و تأمین و تدوین متون و منابع درسی و کمک درسی به ویژه با رویکرد اسلامی‌سازی علوم و پشتیبانی علمی از فعالیت‌های سازمانی المصطفی رحمته الله را از جمله مأموریت‌ها و تکالیف خود می‌داند.

اثر علمی پیش روی نیز که به همت مؤلف محترم جناب آقای محمد علی رضایی اصفهانی و برای دوره کارشناسی ارشد رشته علوم قرآن و حدیث تهیه و تدوین شده‌است، در چارچوب همین اهداف و برنامه‌های پژوهشگاه و مبتنی بر نیازسنجی‌های صورت گرفته، تدوین و برای استفاده خوانندگان محترم تقدیم شده‌است.

در پایان لازم است ضمن ارج نهادن به تلاش‌های خالصانه مترجم محترم، از کلیه دست‌اندرکاران محترم آماده‌سازی و انتشار این اثر ارزشمند، بویژه همکاران محترم مرکز بین‌المللی نشر و ترجمه المصطفی رحمته الله و همه عزیزانی که به نحوی در تدوین و انتشار آن نقش داشته‌اند، قدردانی و تشکر نمایم و از خداوند متعال برای ایشان و همه خادمان عرصه تبلیغ و نشر مفاهیم و معارف دینی، آرزوی بهروزی، موفقیت و سعادت نمایم.

با احترام

پژوهشگاه بین‌المللی المصطفی رحمته الله

مقدمه

سپاس فراوان به درگاه خدای عزیز و علیم که به ما توفیق تدبّر، تفکر، ترجمه و تفسیر کتاب خویش را عنایت فرمود و ما را خدمت‌گزار آستان قرآن و اهل بیت علیهم‌السلام قرار داد. قرآن کریم، کتابی ژرف و پرمحتواست که هر کس به فراخور دانش و توان خویش از این سفره الهی خوشه می‌چیند. در این میان برخی افراد، از جمله مترجمان و مفسران، در تلاشند تا یافته‌های ارزشمند خود را به دیگران منتقل سازند و تشنه‌کامان معارف اسلامی را از چشمه زلال قرآن سیراب سازند. در طول چهارده قرن گذشته، ترجمه‌های گوناگونی از قرآن به زبان‌های مختلف عرضه شده که هر یک، بر اساس روش و سبک و با مبانی خاص تفسیری، کلامی و... ارائه شده است. شناخت این مترجمان و ترجمه‌های آنها و ارائه ترجمه‌های جدید از قرآن، در گرو آشنایی با روش‌ها و سبک‌ها و مبانی آنهاست.

اهداف

کتاب حاضر، اهداف کلی زیر را دنبال می‌کند:

الف) تبیین منطق ترجمه قرآن از طریق تحلیل روش‌ها، سبک‌ها و مبنایایی که تاکنون در حوزه ترجمه قرآن به کار رفته است.

تذکر: «منطق ترجمه قرآن» عبارت است از روش‌ها، سبک‌ها، مبانی، اصول، ضوابط و قواعد ترجمه که شناخت و مراعات آنها، از خطاهای مترجم جلوگیری کرده یا آنها را کاهش می‌دهد.

ب) آسیب‌شناسی روش‌ها و سبک‌ها و مبانی و قواعد ترجمه قرآن.

ج) بررسی سیر تاریخی ترجمه‌های قرآن و تحلیل روش‌شناختی و آسیب‌شناختی آنها.

د) سامان‌دهی روش‌ها، سبک‌ها و مبانی و قواعد ترجمه قرآن.

ویژگی‌ها

۱. تبیین جداگانه تاریخچه ترجمه، روش‌ها، سبک‌ها، مبانی، اصول، قواعد، ضوابط و شرایط مترجم؛ به گونه‌ای که هر یک، مبحث مستقلی را تشکیل داده و از درهم آمیختگی آنها جلوگیری می‌شود.

۲. ارائه مطالب به صورت فصل‌بندی درسی؛ به گونه‌ای که می‌توان هر فصل را به عنوان یک یا دو درس مستقل در نظر گرفت.

۳. تبیین اهداف آموزشی هر فصل، که خط کلی آن مبحث را برای استاد و دانش‌پژوه روشن می‌سازد.

۴. موضوعاتی برای پژوهش و منابعی برای تحقیق در زمینه‌های مربوط، در پایان هر فصل ارائه شده که فضاهای جدید پژوهشی را پیش روی خواننده می‌گشاید.

۵. مثال‌ها و نقدهای بسیاری از ترجمه‌های قرآن به مناسبت هر مبحث بیان شده است.

۶. کتاب‌شناسی هر مبحث در ابتدای فصل آمده است؛ هرچند فهرست منابع کتاب، خود، کتاب‌شناسی مفصل و کاملی را ارائه می‌کند.

۷. در بخش پایانی کتاب، پیوست‌هایی آمده که مطالعه آنها بسیار سودمند خواهد بود؛ از جمله: شیوه‌نامه ترجمه کتاب مقدس.

۸. آزمایش چندباره این کتاب و مطالب آن در فرایند آموزشی رشته‌های تخصصی «تفسیر» و «علوم قرآن» حوزه علمیه قم، مرکز جهانی علوم اسلامی و مراکز علمی دیگر و بازخوردگیری و اعمال اصلاحات.

توصیه‌ها

توجه به نکات زیر می‌تواند برای اساتید و دانش‌پژوهان محترم سودمند باشد:

۱. اهداف آموزشی که در اول هر فصل آمده، خطوط اصلی مبحث را روشن می‌سازد که استاد محترم آنها را بیان نموده و مطالعه جزئیات را بر عهده دانش‌پژوهان می‌گذارد.

۲. انجام پژوهش‌های مربوط به هر فصل، بر عهده برخی از دانش‌پژوهان واگذار می‌شود که گزارش آن در کلاس، به صورت کنفرانس و در پایان ترم، به صورت تحقیق قابل ارائه خواهد بود.

۳. پیشنهاد می‌شود که هر جلسه درس ترجمه، به سه بخش تقسیم شود:

بخش نخست: بیان مطالب نظری ترجمه، توسط استاد؛

بخش دوم: کنفرانس دانش‌پژوهان در پژوهش‌ها یا گزارشی از یک ترجمه

و نقد آن؛

بخش سوم: بررسی ترجمه‌های یک آیه در کلاس.

تذکره: در فصل پایانی کتاب، ده ترجمه مشهور از سوره حمد و هشت آیه از

سوره بقره آورده شده تا استادان و دانش‌پژوهان بتوانند در هر جلسه به نقد یک

آیه به صورت کارگاه آموزشی بپردازند.

۴. بهتر است نمره پایان ترم کلاس ترجمه به چهار بخش تقسیم شود: بخشی برای کنفرانس؛ بخشی برای نگارش تحقیق؛ بخشی برای تمرین‌های عملی در کلاس و بخشی نیز برای امتحان.
۵. در ضمن تدریس هر فصل، ارائه مثال‌های موجود در آن فصل، می‌تواند به روشن‌تر شدن مطالب یاری رساند.
۶. در هر جلسه درس، یک ترجمه یا کتاب منبع، برای ترجمه‌شناسی (که در ابتدای هر فصل معرفی شده) در کلاس درس قابل ارائه است؛ بدین گونه دانش‌پژوهان با منابع مزبور بیشتر آشنا می‌شوند.
۷. می‌توان یک جلسه درس را به بازدید از مرکز ترجمه قرآن مجید به زبان‌های خارجی و کتابخانه غنی آن اختصاص داد.
۸. چنانچه زمان و ظرفیت اجازه دهد، بخش ملحقات (به‌ویژه شیوه‌نامه ترجمه کتاب مقدس) نیز در کلاس قابل طرح خواهد بود.
۹. الزام دانش‌پژوهان به مطالعه یکی از ترجمه‌های قرآن و نقدهای مربوط (نزدیک به ۵۰۰ مقاله در مورد نقدهای ترجمه، در متن کتاب معرفی شده است) و سپس ارائه آن در کلاس، به صورت کنفرانس.
۱۰. تمام دانش‌پژوهان ملزم شوند که یک سوره کوچک را با ده ترجمه مختلف بررسی و نقد کرده و سپس ترجمه‌ای از خویش ارائه دهند.
۱۱. دانش‌پژوهان غیرایرانی، ضمن ارائه کنفرانسی درباره ترجمه‌های موجود قرآن در کشور خود، به نقد و بررسی برخی از آنها بپردازند.
۱۲. کلاس ترجمه قرآن با رویکرد کارگاه آموزشی برگزار شده و دانش‌پژوهان با هدایت و جمع‌بندی استاد، به تفکر و نقد ترجمه‌ها، روش‌ها و مبانی آنها سوق داده شوند. به عبارت دیگر: کلاس ترجمه قرآن، تنها بر

محفوظات دانش پژوهان نیفزاید؛ بلکه منطق ترجمه قرآن را به آنها بیاموزد، تا در پایان دوره تحصیلی، توان تشخیص ترجمه صحیح، نقد ترجمه‌های دیگران و ارائه ترجمه جدید را داشته باشند.

سپاس‌گزاری

از همه همکاران ترجمه جمعی قرآن، اساتید محترم حجج اسلام: شهید غلامعلی همائی، حسین شیرافکن، محمد امینی، محسن اسماعیلی، محسن ملاکاظمی و اساتیدی که ما را با پیشنهادها و انتقادات سازنده خود یاری می‌کنند، هم‌چنین مسئول دفتر برنامه‌ریزی و تدوین متون درسی، حجة الاسلام والمسلمین عزالدین رضائزاد و همکارانشان که با پی‌گیری‌ها و حمایت‌های خود در به ثمر رسیدن این اثر تلاش و همکاری کردند، تشکر می‌کنم. امید است خدای متعال، پاداش کاملی به این عزیزان عنایت فرماید.

تذکر: ویرایش دوم این اثر در سال ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ با همکاری برخی ترجمه‌پژوهان و ویراستاران مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ انجام گرفت و برخی مطالب افزوده و برخی مطالب حذف و بعضی مطالب جابه‌جا شد. امید است ویرایش جدید این اثر، مفید قرآن‌پژوهان و مترجمان قرآن افتد و خدای متعال به آن برکت دهد.

والحمد لله رب العالمين
محمدعلی رضائی اصفهانی
قم - ۱۳۹۰/۱/۲۹